

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veličák
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

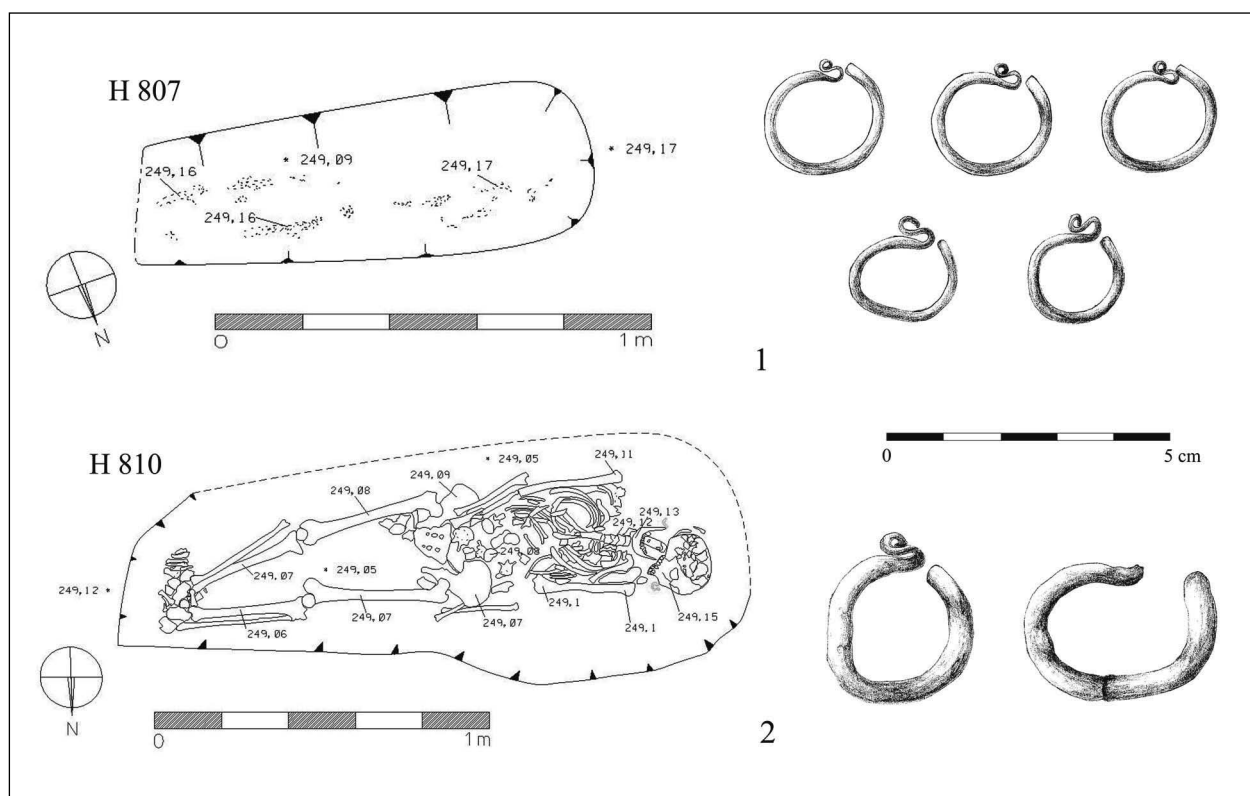
Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

Obr. 107. Uničov, „Šibeník“. Hroby H 807 a H 810.

Abb. 107. Uničov, „Šibeník“. Gräber H 807 und H 810.

UNIČOV (OKR. OLOMOUČ)

„Šibeník“. Mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum společnosti Archäia Olomouc, o. p. s., byl proveden v říjnu až listopadu 2013 v souvislosti s budováním nového vodovodu (podrobnosti viz oddíly Neolit a Eneolit). Zkoumaná plocha se nachází na vrchu Šibeník (700 m západně od Uničova), a to zhruba 5 m severně od oplocení vodojemu.

V trase vodovodu směřujícího od vodojemu na vrchu Šibeník k hlavní silnici II/444 Uničov-Medlov byla prozkoumána část pohřebiště s 10 kostrovými hroby. Hroby byly zjištěny poměrně mělko, pouze 30 cm pod současným povrchem, tedy přímo pod orníci. Hrobové jámy byly uspořádány ve dvou volných řadách, přičemž jižní část pohřebiště narušuje sídliště z mladšího neolitu. Všechny pohřby byly kostrové, v natažené poloze na zádech; hroby byly pravidelně orientovány ve směru východ – západ (hlavou k západu). Nebyly pozorovány žádné pozůstatky rakví ani úpravy hrobových jam. Ne vždy se dochovaly celé kostry, mnohdy již byly kosti strávené a zachoval se pouze jejich stín či obrys. Pohřbení byli bez jakýchkoliv milodarů. V zásypu hrobů se ojediněle našly sekundárně přemístěné střepy neolitické keramiky. Pouze ve dvou hrobech (H 807 – dívka 4–6 let a H 810 – dospělá žena 28–35 let) byly po stranách lebky a v místě pod předpokládanou lebku nalezeny bronzové a olovené

záušnice s drobnou esovitou kličkou (obr. 107), které nám tuto nekropoli dovolují datovat do 11. století.

Předběžný antropologický rozbor (J. Cigánová) poukázal na špatnou dochovalost kosterního materiálu. Z 10 jedinců se jednalo o 6 dospělých a 4 děti, pohlaví bylo možné určit jen u dvou dospělých jedinců (muž a žena). Na pánvi kostry ženy z hrobu H 810 byly zjištěny stopy poporodních změn a degradace meziobratlových plotének. Patologické nálezy se podařilo zachytit u kostry muže (30–35 let) z hrobu H 804; jednalo se o degenerativní onemocnění páteře (Schmorlovy uzly a osteofyty na hrudních obratlích), a dále u jedince (40–50 let) z hrobu H 806; zde šlo o zánětlivé změny na levé loketní kosti.

Byl zachycen jižní i severní okraj pohřebiště (délka 28 m), východním a západním směrem hroby pokračují mimo zkoumanou plochu. Na Uničovsku se jedná o první mladohradištní pohřebiště; nejbližší mladohradištní hroby jsou známy z Mitrovic, Moravičan a Loštic. Význam jeho objevu spočívá v přímém dokladu existence předlokačního osídlení jednoho z nejstarších moravských měst. Někde v nejbližším okolí pohřebiště se jistě muselo nacházet soudobé sídliště. Dosud máme povrchové sběry keramiky 10. – 12. století z nedaleké polní trati „Zadní lány“, z intravilánu a cihelny v Medlově, dále z katastru Brníčka a Újezdu a archeologicky byla prozkoumána železářská centra v Želechovicích a Dolní Sukolomi (Šlézar

2013, 46–48). Část hospodářského zázemí mladohradištní osady byla zachycena nedávno také na západním okraji Uničova, v ulici Nemocniční (Plaštiaková 2011).

Tomáš Zeman

Literatura

Plaštiaková, M. 2011: Uničov (k. ú. Uničov, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů 52-2*, 201–202.

Šlězár, P. 2013: Období raného středověku (30. léta 6. století – 1213). In: J. Burešová et al.: *Uničov. Historie moravského města*. Uničov: Město Uničov, 44–51.

Resumé

Uničov (Bez. Olomouc), „Šibeník“. Jüngere Burgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

ÚSOBRNO (OKR. BLANSKO)

„Durana“. Vrcholný středověk, novověk. Fortifikace. Zjišťovací výzkum.

Badatelský výzkum byl realizován ve dnech 4. 10. – 29. 10. 2012 a probíhal v areálu fortifikace „Durana“, která se nachází jihovýchodně od obce Úsobrno na pozemku parc. č. 193/19 v k. ú. Úsobrno. Tato rozsahem menší fortifikace je opevněna okružním příkopem a valem.

Výzkum byl prováděn formou sondáže, kdy byly prozkoumány sondy 1 (o rozměrech 2×2 m), 2 (o rozměrech 1×1 m), 3 (o rozměrech 8×0,50 m) a 4 (o rozměrech 3×1 m). Sondy 1 a 3 byly umístěny v centrální části na nejvyšší části této lokality. Sonda 2 byla umístěna východně od předešlých sond, ovšem cca o 2 metry níže, než je výšková úroveň sondy 1. Sonda 4 byla položena v okružním příkopu, jižně od sondy 3 přibližně v úrovni jejího východního konce. Polohy jednotlivých sond byly zaměřeny pomocí přístroje GPS. Povrch terénu v místě všech sond tvořila vrstva lesní půdy – kontexty 0100, 0102. V sondě 1 byla zjištěna vrstva lesní půdy – kontext 0100, níže bylo zjištěno podloží – kontext 0101; v kontextu 0100 byly pozorovány kameny, uhlíky malé zlomky mazanic, malty a jeden keramický zlomek, který lze rámcově datovat do období vrcholného středověku. Stratigraficky pod kontextem 0101 byla zachycena rostlá skála – kontext 0108. V sondě 2 byla mimo lesní půdy – kontext 0102 a podloží – kontext 0104, zjištěna mezi předešlými vrstva jílovité hlíny – kontext 0103, která obsahovala mimo kameny malé zlomky mazanice.

V nejvyšším místě zkoumané lokality byla položena sonda 3, ve které byla pod vrstvou lesní půdy – kontext 0100 – pozorována v sektoru 1 (sektory 1 až 4, počítáno od západu) vrstva prachové hlíny hnědošedé barvy – kontext 0105, ve které bylo zjištěno několik keramických zlomků z období novověku; níže bylo pod touto vrstvou zachyceno skalnaté podloží – kontext 0108. V sektorech

2, 3 byly v kontextu 0100 zjištěny dvě recentní ohniště – kontexty 0109, 0110; stratigraficky pod kontextem 0100 byla zkoumána vrstva tmavě hnědé prachové hlíny – kontext 0107, pod níž bylo zjištěno skalnaté podloží – kontext 0108. Povrch sektoru 4 pokrýval opět kontext 0100, pod kterým byla zjištěna vrstva jílovité hlíny černé barvy – kontext 0106, obsahující množství kamenů a jeden keramický zlomek (rámcově datovaný do období vrcholného středověku). V sondě 4 byla zjištěna vrstva lesní půdy – kontext 0100, v níž se nachází vrstva středně hnědošedé jílovité hlíny – kontext 0111, jež obsahovala pouze kameny. Stratigraficky pod kontextem 0111 se nacházelo podloží – kontext 0101, ovšem kontexty 0111 a 0101 porušuje výkop příkopu – kontext 0500. Bohužel tento příkop byl z důvodu bezpečnosti prozkoumán pouze částečně a po dosažení hloubky 1,30 m byl jeho průzkum ukončen. Výplň příkopu tvoří černá jílovitá hlína – kontext 0112 obsahující převážně kameny a středně hnědá jílovitá hlína – kontext 0113 obsahující kromě převažujících kamenů také uhlíky. Po ukončení výzkumu byly prozkoumané sondy zaházeny výkopkem a lokalita uvedena do původního stavu.

Dle skromného nálezové fondu získaného během tohoto výzkumu lze klást rámcovou dataci vzniku a dobu existence zkoumané fortifikace na sklonek vrcholného středověku. Stopy či indicie svědčící o starším založení této fortifikace nebyly zjištěny. Také vzhledem ke skromnému počtu nalezených artefaktů nelze předpokládat na této lokalitě intenzivní a dlouhodobé osídlení. Tento badatelský výzkum byl realizován jako součást programu Národní a kulturní identity Ministerstva kultury ČR č. DF 11P01OVV029 „Výzkum historických cest v oblasti severozápadní Moravy a východních Čech“.

Jakub Vrána

Resumé

Úsobrno (Bez. Blansko), „Durana“. Spätmittelalter, Neuzeit. Fortifikation. Probegrabung.

VALTICE (OKR. BŘECLAV)

Intravilán, č. p. 239. Novověk. Město, historická kanalizace. Záchranný archeologický výzkum.

Záchranný archeologický výzkum proběhl na konci roku 2012 formou dohledu nad výkopovými pracemi na přeložce NN a pokračoval v létě 2013 při budování nového parkoviště před domem č. p. 239 ve Valticích. Prostor výzkumu se nacházel mezi valtickým zámekem a kostelem Nanebevzetí Panny Marie.

V prostoru nového parkoviště jižně před domem č. p. 239 byla v délce přes 10 m zdokumentována cihelná odvodňovací štola o šířce 0,8 m, vedoucí od zámeckého areálu severovýchodním směrem. Při severní straně bylo v délce 5 m provedeno její zpevnění přízdívkou v šířce 0,5 m. Zachyceny zde byly i dvě zděné cihelné šachty v trase štoly o rozměrech 1,2×1,2 m a hloubce 1,4 m,